

libatin ifası da dâhil olmak üzere, bircümle taahhüdünün tesviyesinden veya bu tasfiye maksadıyla ihtiyatların tesisinden sonra, aşağıdaki prensiplere müsteniden mevcudatın tevziine dair bir plân üzerinde mutabakata varabilirler :

(a) Fon muvacehesinde borçlu durumda bulunan bir Fon üyesinin, vaziyetini ıslah etmeden, tevziata iştirak kabul edilemez.

(b) Fon'un net aktifi imkân verdiği takdirde, Fon'un her üyesi, IV üncü maddeye tevfiikan ödendiği meblâğı, bu tediyenin eda edildiği para ile veya bu mükümün değilse, tevzi tarihinde câri kambiyo rayici üzerinden hesaplanmış, diğer dövizlerle, ifade edilen muadil bir meblâğı dağıtma payı olarak alır. Fon'un net aktifi bu hisselerin tam olarak tediyesine imkân vermediği takdirde, muhtemel açık bütün Fon üyeleri arasında aynı şekilde paylaşılır.

(c) Bu payların dağıtılmasından sonra kalan Fon'un net aktifi, her biri bir Fon üyesinin zilyedi bulunduğu hisse senetleri sayısı ile mütenasip olarak, bütün Fon üyeleri arasında tevzi edilir.

(d) Bu paylar, bazı Fon üyelerine diğer Fon üyelerinin döviz ile ödendiği takdirde, bu azalar, tevziat çerçevesinde tediyeye edilen meblâğı ile ilgili muamelelerin kambiyo nizamnamelerinde derpiş edilen usullere uygun olarak ifasını teminen, gerekli tedbirleri alacaklardır.

Madde — XV.

Nihai hükümler

Kısım 1 — Teşkilâtın toplantıları;

İşbu statü, Nazırlar Komitesinin kısmî bir anlaşmaya müsteniden aldığı bir karar ile kabul edilmiştir. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Hususi Temsilci ile bilmütabakat, işbu statüye uygun olarak Fonun teşkil edilmesi için muktazi veya şayanı temenni bircümle tedabiri ittihaz edecek olan İdare Komitesini ilk toplantısını akdetmeye davet edecektir.

Kısım 2 — Muamelelerin başladığının tebliği :

Guvernör, Fon'un muamelelere başlamaya hazır olduğu tarihi Fon üyelerine tebliğ edecektir.

Kısım 3 — İltihak :

(a) Fon üyesi olmayan bir Avrupa Konseyi üyesi, Nazırlar Komitesine hitabeden bir beyanat ile Fon'a iltihak edebilir. Bu beyanat, iltihak eden Hükümetin işbu statüyü kabul ettiğini ve bu Hükümetin, işbu statünün IV üncü maddesine tevfiikan, İdare Komitesi ile bilmütabakat tesbit edilen miktarda iştirak hisse senedini taahhüt eylediğini ihtiva etmelidir.

(b) IX üncü madde 1. kısım (e) fıkrasına tevfiikan, Fon'a iltihak etmesi kabul edilmiş olan Avrupa Konseyi üyesi olmayan her Hükümet, işbu Statüyü kabul ettiğini, işbu Statünün IV üncü maddesine tevfiikan İdare Komitesi ile bilmütabakat tesbit edilen miktarda iştirak hisse senedini taahhüt eylediğini, işbu Statüden doğan bütün vebibelerini ifa edecek duruma gelmek için muktazi bircümle tedabiri ittihaz eylediğini ve İdare Komitesi tarafından tesbit edilen bütün iltihak şartlarını yerine getirdiğini tevsiik eden bir vesikayı, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine tevdi etmek suretiyle Fon'a iltihak edebilir.

(c) Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, müttekaddim fıkraların tabikâtı cümlesinden olarak, her iltihak beyannının ve iltihak vesikasının alındığını, Guvernöre ve Fonun azalarına tebliğ edecektir.

Kısım 4 — İşbu Statünün tefsiri :

İşbu Statünün tefsirini tazammun eden İdare Meclisinin her kararı, bir üyenin talebi üzerine, İdare Komitesine götürülebilir. İdare Komitesinin kararı vermesine intizaren, Fon, gerekli olduğu ölçüde, İdare Meclisinin kararına müsteniden harekete geçebilir.

Kısım 5 — Usulüne tevfiikan tasdik edilmiş suret :

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Avrupa Konseyi Azalarına ve Fon'a iltihak etmiş Avrupa Konseyi üyesi olmayan, hükümetlere işbu Statünün usulüne tevfiikan tasdik edilmiş bir suretini gönderecektir.

Cenevre'de 28 Temmuz 1951 tarihinde imzalanmış olan Mültecilerin Hukukî Durumuna dair Sözleşmenin onaylanması hakkında Kanun

Kanun No : 359

Kabul tarihi : 29/8/1961

Madde 1 — Cenevre'de, 28 Temmuz 1951 tarihinde imzalanmış olan Mültecilerin Hukukî Durumuna dair Sözleşme ilişik deklarasyonla birlikte onaylanmıştır.

Madde 2 — Mültecilerin Hukukî Durumuna dair Sözleşmenin 42 nci maddesinin bahsettiği imkâna uygun olarak, onaylama aşamada aşağıdaki ihtirazi kayıt kabul edilmiştir :

«Bu Sözleşmenin hiç bir hükmü, mülteciye Türkiye'de Türk uyruklu kimselerin haklarından fazlasını sağladığı şeklinde yorumlanamaz.»

Madde 3 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 4 — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

2/9/1961

Deklarasyon

A) Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, mezkûr Sözleşmenin 1 inci maddesinin (A) fıkrasında mevzu bahis 12 Mayıs 1923 ve 30 Haziran 1928 Anlaşmalarına Taraf değildir. Ayrıca, 30 Haziran 1928 Anlaşmanın şümulüne giren 150 kişi esasen 3527 sayılı Af Kanunu şümulüne girmekle, mezkûr Anlaşmanın memleketimiz bakımında derpiş ettiği husus ortadan kalkmıştır. Bu durum muvacehesinde, Cumhuriyet Hükümeti 28 Temmuz 1951 tarihli Sözleşmeyi yukarıdaki Anlaşmalardan müstakil olarak kabul etmektedir.

B) İşbu Sözleşmenin tahmil ettiği vebibeler bakımından Cumhuriyet Hükümeti, 1 inci maddenin (B) fıkrasındaki «1 Ocak 1951 den evvel cereyan eden hâdiseler» ibaresini, «1 Ocak 1951 den önce Avrupa'da cereyan eden hâdiseler» şeklinde anlamaktadır.

C) Keza Sözleşmenin 1 inci maddesinin mülteci vasfını kaydına mütedaîr (C) fıkrasındaki «Vatandaş bulduğu memleketin himayesinden kendi isteği ile tekrar istifade ederse, veya, vatandaşlığını kaybetmekten sonra kendi arzusu ile tekrar iktisap ederse» ibarelerini Cumhuriyet Hükümeti bu istifade ve iktisap keyfiyetinin sadece alâkedarın talebine değil, aynı zamanda bahis konusu Devletin muvafakatine bağlı bulunduğu şeklinde anlamaktadır.

Mültecilerin Hukukî Durumuna dair Sözleşme

BAŞLANGIÇ

Birleşmiş Milletler antlaşması ve 10 Aralık 1948 de Genel Kurulca kabul olunan İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin, insanların ana hürriyetlerden ve insan haklarından, fark gözetmeksizin, faydalanmaları esasını teyit ettiğini nazarı itibara alan,

Birleşmiş Milletlerin, birçok defalar, mültecilere karşı derin alakasını izhar ve mültecilerin ana hürriyetleri ile insan haklarını mümkün olduğu kadar şümulü bir şekilde kullanmalarını temine gayret ettiğini nazarı itibara alan,

Mültecilerin hukukî durumuna dair evvelce imzalanmış milletlerarası Anlaşmaların tekrar tetkik ve tedvinî ile bu Anlaşmaların tablik sahasını ve mülteciler için sağladığı himayeyi yeni bir Anlaşma vasıtasıyla genişletmenin arzuya şayan olduğunu nazarı itibara alan,

İltica hakkını tanımanın bazı memleketler için son derece ağır külfet tevliit edebileceğini ve milletlerarası şümul ve mahiyeti Birleşmiş Milletlerce kabul edilmiş bulunan meselelerin, bu takdirde, milletlerarası iş birliği olmaksızın memnuniyete şayan bir surette halledilemeyeceğini nazarı itibara alan,

Bütün devletlerin, mülteci meselesinin içtimai ve insani mahiyetini kabul ederek, bu meselenin devletlerarasında bir gerginlik sebebi halini almasını önlemek için imkânları nispetinde ellerinden geleni yapmalarını temenni eden,

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserinin, mültecilerin himayesini temin eden milletlerarası sözleşmelerin tablikatına nazarat eylemekle vazifeli olduğunu nazarı itibara alan, ve bu meseleyi hal için alınan tedbirlerin birbiri ile faydalı bir şekilde telifi hususunun devletler ile Yüksek Komiser arasındaki iş birliğine bağlı olduğunu kabul eden, Yüksek Akıd Taraflar aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır.

BÖLÜM - I

Genel hükümler

Madde — 1.

«Mülteci» tâbirinin târifî

A) İşbu Sözleşme bakımından «Mülteci» tâbiri aşağıda gösterilen şahıslara tablik edilir :

1. 12 Mayıs 1926 ve 30 Haziran 1928 Anlaşmaları, veya 28 Ekim 1933 ve 10 Şubat 1938 Sözleşmeleri ve 14 Eylül 1939 Protokolü, yahut Milletlerarası Mülteci Teşkilâtı Anayasasına göre mülteci sayılan şahıs:

Milletlerarası Mülteci Teşkilâtı tarafından faaliyeti esnasında alınmış mülteci sıfatını vermeme kararları, bu kısmın 2 nci fıkrasındaki şartları haiz olan kimselere mülteci sıfatının verilmesine mâni değildir;

2. 1 Ocak 1951 den evvel cereyan eden hâdiseler neticesinde ve ırkı, dini, tabiiyeti, muayyen bir içtimai gruba mensubiyeti veya siyasi kanaatleri yüzünden takibata uğriyacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu memleket dışında bulunan ve işbu memleketin himayesinden istifade edemiyen veya mezkûr korkuya binaen istifade etmek istemiyen, yahut tâbiyeti yoksa ve bahis konusu hâdiseler neticesinde evvelce mütaden ikamet ettiği memleket dışında bulunuyorsa, oraya dönmeyen veya mezkûr korkuya binaen dönmek istemiyen şahıs:

Birden fazla tâbiyeti olan bir şahıs hakkındaki «Vatandaş olduğu memleket» tâbiri tâbiyetini haiz olduğu memleketlerden her birini kast eder. Haklı bir korkuya müstenit muteber bir sebep olmaksızın, vatandaşı olduğu memleketlerden birinin himayesinden istifade etmeyen şahıs, vatandaşı olduğu memleketin himayesinden mahrum sayılmaz.

B. (1) İşbu Sözleşme bakımından madde 1, kısım (A) daki «1 Ocak 1951 den evvel cereyan eden hâdiseler» ibaresinin,

(a) «1 Ocak 1951 den evvel Avrupa'da cereyan eden hâdiseler» veya

(b) «1 Ocak 1951 den evvel Avrupa'da veya başka bir yerde cereyan eden hâdiseler»

Mânasında anlaşılacak ve her Âkîd Devlet bu Sözleşmevi imzaladığı, tasdik ettiği veya iltihak eylediği sırada bu Sözleşmeye göre taahhüt ettiği vecibeler bakımından bu ibarenin şümulünü belirten bir beyanda bulunacaktır.

(2) (a) Şıkkını kabul eden her Âkîd Devlet, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine göndereceği bir tebliğle (b) şıkkını kabul etmek suretiyle vecibelerini her zaman genişletebilir.

C. Bu Sözleşme yukarıdaki (A) kısmındaki hükümlerin şümulüne giren her şahıs hakkında aşağıdaki hallerde tatbikattan kalkacaktır:

1 — Vatandaşı olduğu memleketin himayesinden kendi isteği ile tekrar istifade ederse veya

2 — Vatandaşlığını kaybettikten sonra kendi arzusu ile tekrar iltisap ederse, veya

3 — Yeni bir vatandaşlık iltisap etmişse ve vatandaşlığını iltisap ettiği memleketin himayesinden istifade ediyorsa, veya

4 — Kendi arzusu ile terk ettiği veya takip korkusu ile haricinde kaldığı memlekette kendi arzusu ile, tekrar yerleşmek üzere dönmüşse;

5 — Mülteci tanınmasını intac ettiren şartlar ortadan kalktığı için vatandaşı olduğu memleketin himayesinden istifade etmekten imtinaa artık devam edemezse;

Şu kadar ki işbu fıkra vatandaşı olduğu memleketin himayesinden istifadeyi reddetmek için evvelce vâki takiplere müstenit haklı sebepler ileri sürebilen (A) kısmının 1 inci fıkrasının derpiş ettiği bir mülteciye tatbik olunmayacaktır;

6 — Tâbiyetsiz olup da, mülteci tanınmasını intac ettiren şartlar ortadan kalktığı için, mütad ikametgâhının bulunduğu memlekete dönmek durumunda olan bir şahıs bahis konusu olduğunda;

Şu kadar ki işbu fıkra, mütad ikametgâhının bulunduğu memlekete dönmeyi reddetmek için evvelce mâruz kaldığı takiplere müstenit haklı sebepler ileri sürebilen (A) kısmının 1 inci fıkrasının derpiş ettiği bir mülteciye tatbik olunmayacaktır.

D. Bu Sözleşme, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiseri haricinde, diğer bir Birleşmiş Milletler organı veya teşekkülünden halen himaye veya yardım gören kimselere tatbik olunmaz.

Böyle bir himaye veya yardım, her hangi bir sebeple bu gibi kimselerin durumu Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun bu hususla ilgili kararları gereğince nihai surette halledilmeksizin sona ermiş ise, bu şahıslar Sözleşme rejiminden bihakkin istifade ederler.

E. Bu Sözleşme, ikamet ettiği memleketin yetkili makamlarınca o memleket vatandaşlığını haiz olanlara mahsus hak ve vecibeleri haiz addedilen bir şahsa tatbik olunmaz.

F. Bu Sözleşme hükümleri:

a) Bunlara mütedair milletlerarası vesikalarda tarif edildiği mânadaki barışa karşı bir suz, bir harb suçu veya insanlığa karşı bir suç işlediği;

b) Mülteci sıfatıyla kabul edildiği memlekete ilticadan evvel iltica memleketi dışında ağır bir genel suç işlediği;

c) Birleşmiş Milletlerin gaye ve prensiplerine aykırı fiillerden suçlu olduğu hususunda;

Ciddî kanaat mevcut olan bir şahıs hakkında tatbik edilmez.

Madde — 2.

Genel vecibeler

Her mültecinin, bulunduğu memlekete karşı, hassaten kanunlara, tüzüklere ve âmme düzenini korumak için alınan tedbirlere uymak ve cibesini ihtiva eden görevleri vardır.

Madde — 3.

Ayırđetmeme

Âkîd Devletler bu Sözleşme hükümlerini mültecilere, ırk din, veya menşee memleketi bakımından ayırđetmeden tatbik ederler.

Madde — 4.

Din

Âkîd Devletler, ülkelerindeki mültecilere, ibadet ve çocuklarının dini eğitim hürriyeti bakımından, en az vatandaşlara tatbik edilen muamele kadar müsait muamele tatbik ederler.

Madde — 5.

Bu Sözleşme dışında bahşolunan haklar

Bu Sözleşmenin hiçbir hükmü, bir Âkîd Devlet tarafından mültecilere bu Sözleşme dışında bahşolunan diğer hakları ve menfaatleri ihlâl etmez.

Madde — 6.

«Aynı şartlarla» tâbiri

Bu Sözleşme bakımından, «Aynı şartlarla» tâbiri, ilgili kimsenin, bir mülteci olmadığı takdirde muayyen bir hakkı kullanmak için yerine getirmesi gereken bütün şartların (Geçici yahut daimi ikamet müddetine ve şartlarına ait olanlar dâhil) mahiyetleri itibariyle bir mülteci tarafından yerine getirilemeyecek olanlar müstesna, kendisi tarafından yerine getirilmesini tazammun eder.

Madde — 7.

Mütekabiliyet şartından muafiyet

1. Bu Sözleşmede derpiş olunan daha müsait hükümler saklı kalmak üzere, her Âkîd Devlet, mültecilere genel olarak yabancılarla tanıdığı rejimi bahşeder.

2. Bütün mülteciler, Âkîd Devletlerin ülkesinde üç sene ikametinden sonra, kanunî mütekabiliyet şartından muaf olurlar.

3. Her Âkîd Devlet, bu Sözleşme kendisi hakkında yürürlüğe girdiği tarihte mültecilerin, mütekabiliyet şartı olmadan, istifade edebilecekleri hakları ve menfaatleri kendilerine tanımaya devam eder.

4. Âkîd Devletler, mütekabiliyet şartının bulunmaması halinde, mültecilere 2 nci ve 3 ncü fıkralara göre istifade edebilecekleri haklardan ve menfaatlerden başka hak ve menfaatler bahşetmek imkânlarını ve 2 nci ve 3 üncü fıkralarda mezkûr şartları haiz olmayan mültecileri mütekabil muamele muafiyetinden istifade ettirmek imkânını müsait surette nazarı itibara alırlar.

5. Yukardaki 2 nci ve 3 üncü fıkralar hükümleri gerek bu Sözleşmenin 13, 18, 19, 21 ve 22 nci maddelerinde mezkûr haklara ve menfaatlere, gerekse bu Sözleşmede derpiş olunmayan haklara ve menfaatlere tatbik edilir.

Madde — 8.

İstisnai tedbirlerden muafiyet

Yabancı bir Devlet vatandaşlarının şahısları, malları veya menfaatleri aleyhinde ittihaz olunabilecek istisnai tedbirler bakımından Âkîd Devletler, bu gibi tedbirleri, mezkûr devletin resmen vatandaşı olan bir mülteciye sırf bu vatandaşlığına müsteniden tatbik etmezler. Bu maddede ifade olunan genel prensibi mevzuatlarına göre tatbik edemiyen Âkîd Devletler bu gibi mültecilere münasip hallerde muafiyet bahşederler.

Madde —

Geçici tedbirler

İşbu Sözleşmenin hiçbir hükmü bir Âkîd Devletin harb zamanında veya diğer vahim ve müstesna hallerde, millî güvenliği için elzem saydığı tedbirleri muayyen bir kimse hakkında, bu kimsenin hakikatte bir mülteci olduğu ve mezkûr tedbirlerin kendisi hakkında millî güvenliği icabı muhafazası gerektiği tesbit edilinceye kadar, geçici olarak itihaz eylesine mâni değildir.

Madde — 10.

İkametin devamı

1. Bir mülteci İkinci Dünya Harbi sırasında sürgün edilerek Âkîd Devletlerden birinin ülkesine götürülmüş olup burada ikamet etmekte ise, bu mecburi ikamet müddeti bu ülkede kanuni ikamet sayılacaktır.

2. Bir mülteci İkinci Dünya Harbi sırasında bir Âkîd Devletin ülkesinden sürgün edilip bu Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden evvel daimi ikamet kastı ile oraya dönmüş ise, sürgünden önceki ve sonraki devre aralıksız ikamet zaruri olan hallerde, bir tek aralıksız ikamet sayılacaktır.

Madde — 11.

Mülteci gemi adamları

Her Âkîd Devlet, bayrağını taşıyan bir geminin mürettebatı arasında muntazam şekilde hizmete alınmış mülteciler varsa, bunların ülkesinde yerleşmesine müsaade eylemek imkânlarını ve bilhassa diğer bir memlekette yerleşmelerini kolaylaştırmak üzere kendilerine seyahat belgeleri vermeyi yahut muvakkaten ülkesine kabul eylemeyi müsait surette inceler.

BÖLÜM - II

Hukuki durum

Madde — 12.

Şahsi statü

1. Her mültecinin şahsi statüsü ikametgâhı memleketinin kanununa, ikametgâhı yoksa bulunduğu memleketin kanununa tabidir.

2. Mülteci tarafından evvelce iktisap edilen ve şahsi statüye dair olan haklara, bilhassa evliliğe bağlı haklara, her Âkîd Devlet tarafından gerekirse bu devletin mevzuatının gösterdiği şartları yerine getirmek kaydıyla riayet olunur. Ancak bahis konusu hakkın, şahıs mülteci olmasaydı o devletin mevzuatı tarafından tanınacak haklar arasında bulunması lâzımdır.

Madde — 13.

Menkul ve gayrimenkul mülkiyet

Âkîd Devletler, menkul ve gayrimenkul iktisabı ve buna müteferri diğer haklar, menkul ve gayrimenkul mülkiyete ait kira ve diğer mukaveleler bakımından her mülteciye mümkün olduğu kadar müsait ve her halde aynı şartlar içinde genel olarak yabancılara bahşolunandan daha az müsait olmıyan bir muamele tatbik ederler.

Madde — 14.

Fikri ve sınavî mülkiyet

Sınavî mülkiyetin ve bilhassa ihtiralar, desenler, modeller, alâmeti farika, ticari unvanın himayesi konusunda ve edebî, artistik, ilmi mülkiyetin himayesi konusunda, her mülteci, mütat ikametgâhının bulunduğu memlekette işbu memleketin vatandaşlarına bahşolunan himayeden istifade eder. Mülteci, diğer Âkîd Devletlerden her hangi birinin ülkesinde, bu ülkede mütat ikametgâhının bulunduğu memleketin vatandaşlarına bahşolunan himayeden istifade eder.

Madde — 15.

Dernek hakları

Âkîd Devletler, muntazam surette ülkelerinde ikamet eden mültecilere, siyasi ve kazanç maksadı taşımayan dernekler ile meslek sendikaları bakımından, aynı şartlar içinde yabancı bir memleketin vatandaşlarına bahşolunan en müsait muameleyi tatbik ederler.

Madde — 16.

Mahkemede taraf olarak bulunma hakkı

1. Her mültecinin Âkîd Devletlerin ülkesinde mahkemelere serbestçe ve kolayca müracaata hakkı vardır.

2. Her mülteci, mütat ikametgâhının bulunduğu Âkîd Devlette, adli yardım ve teminat akçesinden muafiyet dâhil, mahkemelere müracaat bakımından vatandaş gibi muamele görür.

3. Mütat ikametgâhının bulunduğu memlekette gayri Âkîd Devletlerde ve 2 nci fıkrada mezkûr konular hakkında, her mülteci mütat ikametgâhının bulunduğu memleket vatandaşlarına edilen muamelelerin ayınından istifade eder.

BÖLÜM - III

Kazançlı işler

Madde — 17.

Ücretli meslekler

1. Âkîd Devletler, ülkelerinde muntazam surette ikamet eden her mülteciye, ücretli bir meslekte çalışmak hakkı bakımından, aynı şartlar içinde yabancı bir memleketin vatandaşına bahşedilen en müsait muameleyi bahşederler.

2. Her halde, millî çalışmayı himaye için yabancılara veya yabancılar istihdamı konusunda vaz'edilen tahdit tedbirleri, bu Sözleşmenin ilgili Âkîd Devlet hakkında yürürlüğe girdiği tarihte bunlardan muaf tutulan veya aşağıdaki şartlardan birini haiz olan mültecilere tatbik edilmez :

- Memlekette üç sene ikamet etmiş olmak;
- İkametgâh memleketi vatandaşı olan bir kimse ile evli bulunmak, eşini terk etmiş olan bir mülteci bu hükümden istifadeyi iddia edemez;
- İkametgâh memleketi vatandaşı olan bir veya birkaç çocuğu olmak.

3. Âkîd Devletler ücretli mesleklerde çalışmak bakımından bütün mültecilerin ve bilhassa ülkelerine bir işçi bulma programına yahut göçmen getirme plânına göre girmiş olan mültecilerin haklarını vatandaşları hakları ile bir arada tutmaya mâtuf tedbirler ittihazını müsait surette düşünürler.

Madde — 18.

Ücretsiz meslekler

Âkîd Devletler, ülkelerinde muntazam surette bulunan mültecilere ziraat, sanayi, küçük sanatlar ve ticaret sahalarında ücretsiz bir meslek sahibi olmak ve ticaret ve sanayi şirketleri kurmak hususlarında mümkün olduğu kadar müsait ve her halde aynı şartlarla genel olarak yabancılara bahşedilenden daha az müsait olmıyan muameleyi bahşederler.

Madde — 19.

Serbest meslekler

1. Her Âkîd Devlet, ülkesinde muntazam surette ikamet eden ve bu Devletin yetkili makamlarınca tanınan diplomalara sahip olup serbest bir meslek icrasını arzu eden mültecilere mümkün olduğu kadar müsait ve her halde aynı şartlar içinde genel olarak yabancılara bahşedilenden daha az müsait olmıyan şekilde muamele bahşeder.

2. Âkîd Devletler, bu gibi mültecilerin, anavatanından gayri, milletlerarası münasebetlerini deruhde eyledikleri ülkelere yerleşmelerini temin için, kanunları ve anayasalarına göre iktidarları dahilindeki her şeyi yaparlar.

BÖLÜM - IV

Sosyal durum

Madde — 20.

Vesika usulü

Bütün ahalinin tabii olduğu ve nadir bulunan maddelerin genel dağıtımını düzenliyen bir vesika usulü mevcut olan hallerde mültecilere vatandaşlar gibi muamele edilecektir.

Madde — 21.

Mesken

1. Âkid Devletler, mesken bakımından, bu mesele kanun ve nizamlar veya âmme makamlarının kontroluna tabi olduğu nispette, ülkelerinde muntazam surette ikamet eden mültecilere mümkün olduğu kadar müsait bir muamele bahşederler; bu muamele her halde aynı şartlar içinde genel olarak yabancılara bahşedilenden daha az müsait olmaz.

Madde — 22.

Maarif

1. Âkid Devletler mültecilere ilk tahsil konusunda vatandaşlara tanınan aynı muameleyi yaparlar.

2. Âkid Devletler mültecilere ilk tahsilden gayri tahsil sınıfları konusunda ve bilhassa tahsilden istifade; yabancı memleketlerde verilmiş tahsil belgeleri, üniversite diplomaları ve belgelerinin tanınması; harc ve resimlerden muafiyet ve tahsil bursları konularında mümkün olduğu kadar müsait ve her halde aynı şartlar içinde genel olarak yabancılara bahşedilenden daha az müsait olmıyan şekilde muamele ederler.

Madde — 23.

Sosyal yardım

Âkid Devletler, ülkelerinde muntazam surette ikamet eden mültecilere sosyal yardım ve iane konularında vatandaşlara yapılan muamele aynı yaparlar.

Madde — 24.

Çalışma mevzuatı ve sosyal sigorta

1. Âkid Devletler, ülkelerinde muntazam surette ikamet eden mültecilere aşağıdaki konularda vatandaşlara yapılan muamele aynı bahşedeceklerdir :

a) Mevzuatla düzenlendiği veya idari makamların yetkisine tabi oldukları nispette, istihkaka dâhil olmak şartıyla, aile yardımları da dâhil, işçi istihkakları, çalışma müddeti, muntazam çalışma saatleri, ücretli tatil, evde çalışmaya ait tahditler, çalışmaya başlama yaşı, çıraklık ve mesleki yetiştirme, kadınların ve gençlerin çalışması, kolektif iş mukaveleleri ile bahşolunan menfaatler,

b) Aşağıdaki tahditler ile sosyal sigorta (iş kazalarına, meslek hastalıklarına, analığa, hastalığa, sakatlığa, yaşlılığa ve ölüme, işsizliğe, aile mükellefiyetlerine) ve millî mevzuata göre bir sosyal sigorta sisteminde dâhil diğer her hangi bir tehlikeye ait kanunî hükümler :

i) Müktesep hakların ve iktisap edilmek üzere olan hakların muhafazası için hususî anlaşmalar;

ii) İkametgâh memleketinin millî mevzuatının emrettiği ve tamamen Devlet fonlarından karşılanan ödenek veya ödenek parçaları ile normal bir emeklilik ödeneği için lüzumlu aidat şartlarını haiz olmıyan kimselere yapılan yardımlar hakkında hususî anlaşmalar.

2. Bir mültecinin bir iş kazası veya bir meslek hastalığı neticesinde ölümüne ait tazminat haklarına, hak sahibinin Âkid Devlet ülkesi dışında ikamet etmesi yüzünden hâlel gelmez.

3. Âkid Devletler, sosyal sigorta konusunda müktesep haklara veya iktisap edilmek üzere olan haklara dair akdettikleri veya akdedecekleri anlaşmalardan mültecileri de istifade ettireceklerdir; şu şartla ki, mülteciler mezkûr anlaşmaları imzalayan devletlerin vatandaşlarından aranan şartları haiz olsunlar.

4. Âkid Devletler, Âkid olmıyan Devletler ile aralarında yürürlükte bulunan veya bulunacak olan bunlara benzer anlaşmalardan mültecileri, mümkün olduğu nispette, istifade ettirmek imkânlarını müsait surette tetkik edeceklerdir.

BÖLÜM : V.

İdari tedbirler

Madde — 25.

İdari yardım

1. Bir mültecinin bir hakkını kullanması, kendilerine müracaat edecek durumda olmadığı yabancı makamların usulen yardımını gerektirmekte ise ülkesinde ikamet ettiği Âkid Devletler bu yardımın kendi

makamlarınca veya milletlerarası bir makam tarafından yapılmasını temin ederler.

2. Birinci fıkrada mezkûr makam veya makamlar, bir yabancıya kendi millî makamları tarafından veya vasıtası ile usulen verilebilecek belgeleri veya tasdiknameleri mültecilere kontrolleri altında verirler veya veririrler.

3. Bu suretle verilen belgeler veya tasdiknameler, aksi sabit olunca kadar, yabancılara kendi millî makamları tarafından veya vasıtası ile verilen resmî belgelerin yerine geçerler, ve muteber sayılırlar.

4. Muhtaçlar lehinde tanınabilecek istisnalar mahfuz kalmak şartı ile bu maddede mezkûr hizmetler mukabilinde ücret alınabilir; bununla beraber işbu ücretler mutedil bir nispette ve müşahit hizmetler için vatandaşlardan alınan harclara mütenasip olurlar.

5. Bu madde hükümleri hiç bir surette 27 ve 28 inci maddeleri ihlâl etmez.

Madde — 26.

Seyrüsefer serbestliği

Her Âkid Devlet ülkesinde muntazam surette ikamet eden mültecilere, aynı şartlarla umumiyetle yabancılara tatbik olunan mevzuattaki istisnalar mahfuz olmak şartı ile, ikamet mahallerini seçmek ve serbestçe seyrüsefer etmek hakkı tanınır.

Madde — 27.

Hüviyet belgeleri

Âkid Devletler ülkelerinde bulunan ve muteber bir seyahat belgesine sahip olmıyan her mülteciye hüviyet belgeleri verirler.

Madde — 28.

Seyahat belgeleri

1. Âkid Devletler ülkelerinde muntazam surette ikamet eden mültecilere, millî emniyet veya âmme nizamına ait ciddi sebepler mâni olmadıkça, bu ülke haricine seyahatlerini temin edecek seyahat belgeleri verirler. Mezkûr belgeler bu Sözleşme ekindeki hükümler tatbik edilir. Âkid Devletler bu nevi belgeyi ülkelerinde bulunan diğer her hangi bir mülteciye verebilirler; ülkelerinde bulunup muntazam surette ikamet ettikleri memleketten bir seyahat belgesi almak imkânından mahrum olan mültecilerin vaziyetini bilhassa müsait surette tetkik ederler.

2. Evvelce münakit milletlerarası anlaşmalara taraf olan Devletler tarafından verilmiş seyahat belgeleri Âkid Devletlerce tanınır. Ve mültecilere işbu madde mucibince verilmiş gibi muamele edilir.

Madde — 29.

Mali mükellefiyetler

1. Âkid Devletler mültecilere, her ne isimle olursa olsun, benzer vaziyetlerde vatandaşlarına tahmil ettiklerinden veya edebileceklerinden başka veya daha yüksek resim, harc, vergiye tabi tutmazlar.

2. Yukarıdaki fıkra hükümleri, hüviyet belgeleri dâhil yabancılara verilecek idari belgeler hakkındaki harclara ait kanun ve tüzük hükümlerinin mültecilere tatbikına mâni değildir.

Madde — 30.

Emvalin transferi

1. Her Âkid Devlet, mültecilerin, ülkesine ithal ettikleri emvali, yerleşmek üzere kabul edilecekleri diğer bir memleketin ülkesine, kendi kanun ve nizamlarına göre nakletmelerine müsaade eder.

2. Her Âkid Devlet, yerleşmek üzere kabul olundukları diğer bir memlekette yerleşmelerine lüzumlu her hangi diğer emvali götürmek için müsaade istiyen mültecilerin müracaatlarını müsait surette tetkik eder.

Madde — 31.

İltica memleketinde usulsüz durumda bulunan mülteciler

1. Âkid Devletler, hayatları veya hürriyetleri birinci maddede gösterilen şekilde tehdit altında bulunmuş olan memleketten doğrudan gelecek müsaadesiz ülkelerine giren veya ülkelerinde bulunan mültecilere usulsüz girişlerinden veya bulunuşlarından dolayı ceza vermezler; bunların vakit geçirmeden resmî makamlara müracaatla usulsüz girişlerini veya bulunuşlarını mucip makbul sebepleri anlatmaları şarttır.

2. Akid Devletler, bu mültecilerin hareketlerini lüzumlu olanlardan başka tahdit etmeyeceklerdir. Bu tahditler ancak işbu mültecilerin iltiça memleketindeki durumları düzenleninceye veya bunlar diğer bir memlekete kabullerini temin edinceye kadar tatbik olunacaktır. Akid Devletler, bu mültecilerin diğer bir memlekete kabullerini temin etmeleri için mâkul bir müddet ve lüzumlu bütün kolaylıkları bahşederler.

Madde — 32.

Sınır dışı etme

1. Akid Devletler, ülkelerinde muntazam surette bulunan bir mülteciyi ancak millî emniyet veya âmme niamı sebepleri ile sınır dışı ederler.

2. Bu mültecinin sınır dışı edilmesi, kanunla derpiş olunan usule tevfiқан verilmiş bir karara istinat eder. Acil millî emniyet mülâhazaları mâni değilse, mültecinin, suçsuzluğunu ispat eylesine salâhiyetli bir makam yahut salâhiyetli makam tarafından hususi surette seçilmiş bir veya birkaç kimse nezdinde itiraz etmesine ve bu maksatla temsil olunmasına müsaade edilir.

3. Akid Devletler bu gibi bir mülteciye, diğer bir memlekete muntazam surette kabulünü temin edebilmesi için mâkul bir müddet verirler. Akid Devletler, bu müddet sırasında, münasip sayacakları dahilî mahiyette her hangi bir tedbiri alabilirler.

Madde — 33.

Sınır dışı veya iade etme yasağı

1. Hiçbir Akid Devlet bir mülteciyi, ırkı, dini, vatandaşlığı, muayyen bir içtimal zümreye mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayat veya hürriyetinin tehdit edileceği ülkelerin hudutlarından her ne şekilde olursa olsun sınır dışı veya iade edemez.

2. Bununla beraber, bulunduğu memleketin emniyeti veya tahliki sayılması hususunda ciddi sebepler mevcut olan, veya bilhassa vahim bir cürümden dolayı katileşmiş bir hükümle mahkûm olduğu için mezkûr memleket topluluğu için bir tehlike teşkil eden bir mülteci işbu hükümden istifadeyi talep edemez.

Madde — 34.

Vatandaşlığa alma

Akid Devletler, mültecileri imtisal eylemen ve vatandaşlığa almayı her türlü imkân nispetinde kolaylaştırırlar. Vatandaşlığa alma muamelelerini çabuklaştırmaya ve bu muamelelerin macraf ve resimlerini her türlü imkân nispetinde azaltmaya bilhassa gayret ederler.

BÖLÜM VI.

Tatbikata mütaallik geçici hükümler

Madde — 35.

Millî makamları Birleşmiş Milletlerle işbirliği

1. Akid Devletler, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, veya onu istihdaf edecek diğer her hangi bir Birleşmiş Milletler teşekkülü ile vazifesini ifa sırasında işbirliği yapmayı ve hususiyile işbu Sözleşme hükümlerinin tatbikında nezaret vazifesini kolaylaştırmayı taahhüt ederler.

2. Akid Devletler, Yüksek Komiserliğin veya onu istihdaf edecek her hangi bir Birleşmiş Milletler Teşekkülünün Birleşmiş Milletlerin salâhiyetli uzuvlarına rapor vermesini teminen, aşağıdaki hususlar hakkında talep olunacak malûmatı ve istatistikleri münasip bir şekilde vermeyi taahhüt ederler :

- Mültecilerin hukuki durumu,
- Bu Sözleşmenin tatbığı,
- Mültecilere mütaallik mevcut veya yürürlüğe girecek kanun, tüzük ve kararnameler.

Madde — 36.

Millî kanun ve tüzükler hakkında malûmat

Akid Devletler, işbu Sözleşmenin tatbığını temin maksadıyla yayınlabilecekleri kanun ve tüzükleri Birleşmiş Milletler Umumi Kâtibine bildirirler.

Madde — 37.

Bundan evvelki sözleşmelerle münasebetler

28 inci maddenin 2 nci fıkrası hükümlerine halel gelmemek şartıyla, işbu Sözleşme, Akidlar arasında, 5 Temmuz 1922, 31 Mayıs 1924, 12 Mayıs 1926, 30 Haziran 1938 ve 30 Temmuz 1935 tarihli Anlaşmalar ile 28 Ekim 1933, 10 Şubat 1938 tarihli Sözleşmelerin, 14 Eylül 1939 tarihli Protokolün ve 15 Ekim 1946 tarihli Anlaşmanın yerine kaim olmuştur.

BÖLÜM VII.

Nihai hükümler

Madde — 38.

Uyuşmazlıkların halli

Bu Sözleşmenin Tarafları arasında Sözleşmenin tefsiri veya tatbığı hakkında zuhur edip diğer yollardan halledilmemiş olan uyuşmazlıklar, uyuşmazlık taraflarından birinin talebi üzerine Milletlerarası Adalet Divanına tevdi edilir.

Madde — 39.

İmza, tasdik ve iltihak

1. Bu Sözleşme Cenevre'de 28 Temmuz 1951 tarihinde imzaya açık tutulur ve bu tarihten sonra Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine tevdi olunur. Birleşmiş Milletler Avrupa Ofisinde 28 Temmuzdan 31 Ağustos 1951 tarihine kadar ve bilâhare Birleşmiş Milletler Teşkilâtı Merkezinde 17 Eylül 1951 den 31 Aralık 1952 ye kadar tekrar imzaya açık bulundurulur.

2. Bu Sözleşme, Birleşmiş Milletler Teşkilâtına üye bütün Devletler ile mülteciler ve vatansızların hukuki durumu hakkındaki diplomatik konferansa davet edilen üye olmayan diğer her hangi bir devletin veya Genel Kurul tarafından imzalamaya davet olunan her devletin imzasına açık tutulur. Sözleşme tasdik olunur ve tasdiknameler Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tevdi olunur.

3. İşbu maddenin 2 nci fıkrasında işaret edilen devletler 28 Temmuz 1961 tarihinden itibaren Sözleşmeye iltihak edebilirler. İltihak, iltihak vasfınının Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tevdi suretiyle vukubulu .

Madde — 40.

Sözleşmenin tatbik olunacağı ülkeye dair hüküm

1. Her hangi bir devlet imza, tasdik veya iltihak sırasında işbu Sözleşmenin milletlerarası sahada temsil ettiği ülkelerin hepsine veya bir veya birkaçına şâmil olacağını beyan edebilir. Böyle bir beyan Sözleşmenin mezkûr devlet hakkında yürürlüğe girdiği tarihte muteber olur.

2. Bu tarihten sonra her zaman, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine yapılacak bir tebligat ile bu teşmil yapılabilir ve tebligatın Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tevdi gününü takip eden doksaninci günden itibaren veya Sözleşmenin mezkûr devlet hakkında yürürlüğe girdiği tarih daha sonra ise, bu tarihte yürürlüğe girer.

3. Bu Sözleşmenin imza, tasdik veya iltihak tarihinde tatbik edilmeyeceği ülkeler bakımından, ilgili her devlet, icap ediyorsa, bu ülkeler hükümetlerinin, Anayasa hükümleri gereğince lüzumlu olan muvafakatlerini almak kaydıyla, Sözleşmenin mezkûr ülkelere tatbikına müncer olacak her türlü tedbiri mümkün olduğu kadar sîratle almak imkânını tetkik eder.

Madde — 41.

Federal devlet hükümü

Birleşik olmayan veya federal bir devlet hakkında aşağıdaki hükümler tatbik edilir :

a) Bu Sözleşme maddelerinden tatbiki federal teşriî makamın teşriî yetkisine ait olanlar hakkında federal hükümetin vecibeleri bu bakımdan federal devlet olmayan tarafların vecibelerinin aynı olacaktır.

b) Bu Sözleşme maddelerinden tatbiki, birliği teşkil eden ve federasyonun anayasasına göre teşriî tedbirler ittihazına mecbur olmayan Devlet, eyalet veya kantonların her birinin teşriî yetkisine ait olanları, federal hükümet, Devletler, eyaletler veya kantonların yetkili makamlarına en kısa zamanda ve müspet mütaallakiyle bildirir.

c) Bu Sözleşmeye Taraf federal bir Devlet, kendisine her hangi bir Akıd Devletin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri vasıtasıyla tevdi olunacak talebi üzerine, Sözleşmenin her hangi bir hüküm hakkında federasyonda ve bunu teşkil eden birliklerde câri mevzuat ve tatbikata dair mezkûr hükmün teşrii veya diğer şekilde ne derecede tatbik edildiğini gösteren bir izahname sunar.

Madde — 42.

İhtirazi kayıtlar

1. Her Devlet, imza, tasdik veya iltihak esnasında Sözleşmenin 1, 3, 4, 16 (1), 33, 36 - 46 (Dâhil) maddeleri haricindeki maddeler hakkında ihtirazi kayıtlar beyan edebilir.
2. Bu maddenin 1 inci fıkrası mucibince ihtirazi bir kayıt beyan eden her Akıd Devlet, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine göndereceği bir tebliğ ile bunu her zaman geri alabilir.

Madde — 43.

Yürürlüğe girme

1. Bu Sözleşme altıncı tasdik veya iltihak vesikasının tevdi tarihini takip eden doksanıncı gün yürürlüğe girer.
2. Sözleşme altıncı tasdik veya iltihak vesikasının tevdiinden sonra tasdik veya iltihak eden Devletlerden her biri hakkında, bu Devletin tasdik veya iltihak vesikasını tevdi tarihini takip eden doksanıncı gün yürürlüğe girer.

Madde — 44.

Fesih

1. Her Akıd Devlet Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine göndereceği bir tebligat ile Sözleşmeyi her zaman feshedebilir.
2. Fesih, ilgili Devlet hakkında, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından tebligatın alınması tarihinden bir sene sonra hüküm ifade eder.
3. 40 inci madde mucibince bir beyan veya tebliğde bulunan her Devlet, Sözleşmenin tebliğde bildirilen ülkelere artık tatbik edilemeyeceğini bilâhara Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tebliğ edebilir. Sözleşmenin mevzu bahis ülkeye tatbiki işbu tebliğin Genel Sekreter tarafından alınması tarihinden bir sene sonra hitam bulur.

Madde — 45.

Tadil

1. Her Akıd Devlet, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine göndereceği tebliğ yoluyla bu Sözleşmenin tadilini her zaman talep edebilir.
2. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu icabı halinde, bu talep hakkında alınacak tedbirleri tavsiye eder.

Madde — 46.

Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin tebliğleri

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, Birleşmiş Milletler üyesi bütün Devletlere ve 39 uncu maddede derpiş edilen üye olmayan devletlere aşağıdaki hususları tebliğ eder :

- a) Birinci maddenin B kısmında derpiş edilen beyan ve tebliğler;
- b) 39 uncu maddede derpiş edilen imza, tasdik veya iltihaklar;
- c) 40 inci maddede derpiş edilen beyan ve tebliğler;
- d) 42 nci maddede derpiş edilen beyan olunmuş veya geri alınmış ihtirazi kayıtlar;
- e) 43 üncü maddeyi tatbikan, bu Sözleşmenin yürürlüğe gireceği tarih;
- f) 44 üncü maddede derpiş edilen fesih ve tebliğler;
- g) 45 inci maddede derpiş edilen tadil talepleri.

Yukarıdaki hususları tasdiklan, aşağıda imzaları bulunanlar, usulüne tevfiikan yetkili olarak, işbu Sözleşmeyi Hükümetleri adına imzalamışlardır.

Cenevre'de, 28 Temmuz 1951 tarihinde, Fransızca ve İngilizce metinleri aynı derecede muteber olmak suretiyle bir nüsha olarak tanzim edilmiştir. Bu nüsha Birleşmiş Milletler Teşkilatı Arşivine tevdi olunur ve tasdikli suretleri bütün Birleşmiş Milletler üyesi Devletlerle 39 uncu maddede derpiş edilen üye olmayan Devletlere verilir.

E K

Paragraf 1

1. Bu Sözleşmenin 28 inci maddesinde derpiş edilen seyahat vesikası ilişikteki nümuneye uygun olur.
2. Bu vesika en az iki dilde tanzim olunur, ikisinden biri İngilizce veya Fransızca olur.

Paragraf 2

Vesikayı veren memleketin mevzuatı mahfuz kalmak şartıyla, çocuklar anne ve babadan birinin veya istisnai hallerde diğer bir reşit mültecinin seyahat vesikasına kaydolunabilirler.

Paragraf 3

Vesikanın verilmesi için alınacak harçlar, mülfi paraportlara tatbik olunan en düşük harçları tecavüz etmez.

Paragraf 4

Hususi veya istisnai vakalar mahfuz olmak üzere, vesika mümkün olduğu kadar çok sayıda memleket için verilir.

Paragraf 5

Vesikanın yürürlük süresi, ita eden makamın ihtiyarına göre bir veya iki yıl olur.

Paragraf 6

1. Vesika hâmilli kanuni ikametgâhını diğer bir ülkeye nakletmediği müddetçe ve vesikayı veren makamın ülkesinde muntazam surette ikamet etmekte ise vesikanın yenilenmesi veya süresinin uzatılması ita eden makama aittir. Yeni bir vesika verilmesi, aynı şartlar ile eski vesikayı ita eden makama aittir.

2. Bu husus için kendilerine hususi yetki verilen diplomatik temsilciler veya konsolosluk makamları, hükümetleri tarafından verilmiş olan seyahat vesikalarının süresini altı ayı geçmeyen bir süre için uzatmaya yetkilidirler.

3. Akıd Devletler kanuni ikametgâhlarını artık kendi ülkelerinde bulunmayan ve fakat kanuni ikametgâhlarının bulunduğu memleketten bir seyahat vesikası alamayan mültecilerin seyahat vesikalarının yenilenmesi veya sürelerinin uzatılması imkânlarını hayırhane şekilde mütalâa ederler.

Paragraf 7

Akıd Devletler işbu Sözleşmenin 28 inci maddesi hükümleri mucibince verilen vesikaları muteber addederler.

Paragraf 8

Mültecilerin gitmek istediği memleketin yetkili makamları, kendisini memlekete kabul edeceklerse ve bir vizeye lüzum varsa hâmilli olduğu vesikaya vize vazederler.

Paragraf 9

1. Akıd Devletler, nihai olarak gidecekleri ülkenin vizesini almış olan mültecilere transit vizeleri vermeyi taahhüt ederler.
2. Her hangi bir yabancıya vize verilmemesini haklı gösterebilecek sebeplerle işbu vizenin verilmesi reddedilebilir.

Paragraf 10

Çıkış - giriş veya transit vizelerine mütalâlik harçlar yabancı pasaport vizelerine tatbik olunan asgari tarifeyi tecavüz etmez.

Paragraf 11

Bir mültecinin kanuni ikametgâhını değiştirip diğer bir Akıd Devletin ülkesinde yerleşmesi halinde, 28 inci maddenin hüküm ve şartlarını göre yeni bir vesika verilmesi artık işbu ülkenin yetkili makamına aittir, ve mültecinin bu makama müracaata hakkı bulunur.

Paragraf 12

Yeni bir vesika veren makam eski vesikayı geri almaya ve eğer eski vesikada iadesi tasrih ediliyorsa ita eden memlekete iadeye mecburdur.

Aksi takdirde yeni vesikayı veren makam eskisini geri alır ve iptal eder.

Paragraf 13

1. Akıd Devletlerden her biri kendisi tarafından Sözleşmenin 28 inci maddesine göre verilen bir seyahat vesikası hâmilinin, bu vesikanın yürürlük süresi içinde her zaman ülkesine tekrar gelmesine müsaade etmeyi taahhüt eder.

2. Yukardaki fıkra hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, bir Akıd Devlet, vesika hâmilinin, memleketten çıkarlara veya girenlere tahmil edilen muamelelere tabi olmasını talep edebilir.

3. İstisnai hallerde veya mülteciye muayyen süreli ikamet müsaadesi verilmişse Akıd Devletlerin adı geçen vesikayı verirken mültecinin avdet edebileceği müddeti, üç aydan az olmamak üzere, tahdit etme hakkı mahfuzdur.

Paragraf 14

Yalnız 13 üncü paragraf hükümleri mahfuz olmak üzere işbu ek hükümleri Akıd Devletlerin ülkelerinde giriş, transit, geçici ikamet, yerleşme ve çıkış hallerine tatbik edilen kanun ve tüzükleri hiç bir suretle ihlal etmez.

Paragraf 15

Vesikanın verilmesi veya vesikaya vaz'edilen şerhler, hususiyle vatandaşlık bakımından, hâmilinin statüsünü tâyin veya ihlal etmez.

Paragraf 16

Vesikanın verilmesi hâmiline hiçbir suretle ita eden memleketin diplomatik temsilcileri veya konsolosluk makamlarının himayesini talep etmek hakkını vermez, ve bu temsilci veya makamlara da bir himaye hakkı bahsetmez.

İlişik

(Seyahat vesikası nümunesi)

(Vesika küçük bir defter şeklinde olacaktır)
(Takriben 15×10 cm.)

Kimyevi veya diğer vasıtalar ile yapılacak silinme ve değişikliklerin kolaylıkla farkedilecek bir tarzda basılması ve «28 Temmuz 1951 Sözleşmesi» kelimelerinin ita eden memleketin dilinde her sayfada tekrar edilerek basılması tavsiye olunur.

Defterin kapağı

SEYAHAT VESİKASI
(28 Temmuz 1951 Anlaşması)

(1)
SEYAHAT VESİKASI
(28 Temmuz 1951 Sözleşmesi)

Bu vesika, yürürlük süresi uzatılmazsa, ... tarihine kadar muteberdir.

Soyadı .....
Adı (ları) .....
Refakatindeki çocuk (lar) .....

1. Bu vesika, hâmiline sırf millî pasaport yerine geçecek bir seyahat vesikası sağlamak maksadıyla verilmiştir. Hâmilinin vatandaşlık durumu hakkında hiçbir hüküm ifade etmez ve vatandaşlığına tesir etmez.
2. Vesika hâmilinin ..... ye (vesikayı veren makamların mensup olduğu memleketin adı yazılır) aşağıda daha sonrası için bir tarih yazılmamışsa ..... tarihine kadar dönmesine müsaade edilmiştir (vesika hâmilinin dönmesine müsaade olunan süre üç aydan az olmamalıdır.)

3. Vesika hâmilinin ikametgâhını bu vesikanın verildiği memleketten başka bir memlekete naklettiği takdirde, yeniden seyahatini arzu ederse, yeni bir vesika almak için ikametgâhı memleketinin, yetkili makamlarına müracaat etmelidir. (Eski vesika ita eden makama gönderilmek üzere yeni vesikayı veren makama tevdi edilir.)

(1) Kroşeler arasındaki çizimler arası eden hükümetlerce konulabilir.

(2)

Doğum yeri ve tarihi .....
Mesleki .....
Şimdiki ikametgâhı .....
+ Karısının evlenmeden evvelki soyadı ve adı (ları) .....
+ Kocanın soyadı ve adı (ları) .....

EŞKÂL

Boy .....
Saç .....
Göz rengi .....
Burun .....
Yüz şekli .....
Renk .....
Hususi işaretler .....

Refakatindeki çocuklar

Soyadı	Adı (ları)	Doğum yeri ve tarihi	Cinsiyeti
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....

+ Lüzumsuz kelimeler çizilir.
(Bu vesika, kapak hariç ..... sayfadan ibarettir.)

(3)

Vesika hâmilinin fotoğrafı ve vesikayı veren makamın damgası,
Hâmilin parmak izi, (ihtiyari),
Hâmilin imzası .....
(Bu vesika, kapak hariç, ... sayfadan ibarettir.)

(4)

1. Bu vesika aşağıdaki memleketler için verilmiştir :
.....
.....
.....
2. Bu vesikanın verilmesine esas teşkil eden vesika veya vesikalar :
.....
.....
.....
Vesikanın verildiği yer : .....
Tarihi : .....

Vesikayı veren makamın imzası ve damgası

Tahsil edilen harc :
(Bu vesika kapak hariç ..... sayfadan ibarettir.)

(5)

Vesika süresinin uzatılması

Tahsil edilen harc ..... tarihinden .....
..... tarihine kadar .....
..... da ..... tarihinde uzatılmıştır.
Vesikanın süresini uzatan makamın imza ve damgası

Vesika süresinin uzatılması

Tahsil edilen harc ..... tarihinden .....
..... tarihine kadar .....
..... da ..... tarihinde uzatılmıştır.
Vesikanın süresini uzatan makamın imza ve damgası
(Bu vesika, kapak hariç ..... sayfadan ibarettir.)

Vesika süresinin uzatılması

Tahsil edilen harc ..... tarihinden .....
 tarihine kadar ..... de ..... tarihinde
 uzatılmıştır.

Vesikanın süresini uzatan makamın
 imza ve damgası

Vesika süresinin uzatılması

Tahsil edilen harc ..... tarihinden .....
 tarihine kadar ..... de ..... tarihinde
 uzatılmıştır.

Vesikanın süresini uzatan makamın
 imza ve damgası

(7 - 32).

VİZELER

Her vizede vesika hâmilinin soyadı tekrar edilir.

(Bu vesika, kapak hariç, ... sahifeden ibarettir.)